

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Національний університет цивільного захисту України

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

В.П. Садковий

2019 року

ПРОГРАМИ

вступних випробувань для осіб, які поступають на навчання для здобуття
освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»
(спеціалізація – «Охорона праці»)

Харків 2019

ВСТУП

Програми вступних випробувань розроблена Приймальною комісією Національного університету цивільного захисту України відповідно до Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України у 2019 році, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 11 жовтня 2018 року № 1096, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 21 грудня 2018 року за № 1456/32908 та Правил прийому до Національного університету цивільного захисту України у 2019 році.

Метою вступних випробувань є перевірка у кандидатів на навчання рівня знань, умінь, навичок та здібностей до зазначеного виду діяльності.

Вступні випробування включають:

1. Фахове вступне випробування у вигляді співбесіди (для осіб, що здобули освітній ступінь «бакалавр» (освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст» за іншою спеціальністю).
2. Фахове вступне випробування.
3. Вступний іспит з іноземної мови.

Для конкурсного відбору осіб під час прийому на навчання для здобуття освітнього ступеня «магістр» конкурсний бал обчислюється як загальна сума балів за результатами фахового вступного випробування (співбесіди), фахового вступного випробування та вступного іспиту з іноземної мови. Відповідно до набраної загальної суми балів формується рейтинг кандидатів на навчання, за результатами якого здійснюється зарахування до університету.

Серед осіб, які допущені приймальною комісією до участі в конкурсі та набрали однаково загальну конкурсну суму балів, переважне право на зарахування мають кандидати з вищим середнім балом оцінок із додатку до диплома бакалавра (спеціаліста).

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування у вигляді співбесіди для осіб, що здобули освітній ступінь «бакалавр» (освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст») за іншою спеціальністю

ВСТУП

Фахове вступне випробування у вигляді співбесіди з кандидатами на навчання, що здобули освітній ступінь «бакалавр» (освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст») за іншою спеціальністю проводиться з метою оцінки у абітурієнта рівня теоретичних знань, практичних умінь та навичок з фаху, що відповідають освітньому ступеню «бакалавр» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» (спеціалізація – «Охорона праці»). У разі неуспішного складання фахового вступного випробування (співбесіди) абітурієнт не допускається до подальшого складання фахового вступного випробування та вступного іспиту з іноземної мови.

Фахове вступне випробування (співбесіда) проводиться фаховою атестаційною комісією за двома теоретичними питаннями. У разі необхідності членами фахової атестаційної комісії може бути задані додаткові запитання. Час на підготовку до усної відповіді становить 20 хвилин.

1. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ КАНДИДАТА НА НАВЧАННЯ З ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

Теоретична підготовка кандидата на навчання за результатами відповіді оцінюється за 2-бальною шкалою за наступними критеріями:

Оцінка	Критерії
рівень знань достатній	Кандидат на навчання повністю, логічно і послідовно надав відповідь на запитання, пов'язуючи теорію з практикою, виявив вміння самостійно аналізувати, узагальнювати і викладати матеріал, не допускаючи помилок.
рівень знань недостатній	Кандидат на навчання засвоїв тільки основний матеріал, не знає окремих положень, допускає неточності у відповіді. Не вміє достатньо чітко сформулювати окремі положення, порушує послідовність у викладанні матеріалу. Має певні труднощі у пов'язанні теоретичного матеріалу з його практичним застосуванням.

2. ПЕРЕЛІК ТЕМ З ДИСЦИПЛІН, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ФАХОВИЙ ІСПИТ У ВИГЛЯДІ СПІВБЕСІДИ

2.1. З навчальної дисципліни «Хімія»

1. Основні поняття та закони хімії
2. Будова атома. Квантові числа.
3. Періодичний закон та періодична система Менделєєва Д.І.
4. Хімічний зв'язок.
5. Основи хімічної термодинаміки.
6. Хімічна кінетика
7. Хімічна рівновага.
8. Розчини та колоїдні системи.
9. Окисно-відновні процеси.
10. Електрохімічні процеси.
11. Корозія та захист металів та сплавів.
12. Класифікація і номенклатура основних класів неорганічних сполук.
13. Хімія металів та їх сполук.
14. Хімія неметалічних елементів та їх сполук.
15. Класифікація та номенклатура органічних сполук.
16. Теорія хімічної будови.
17. Вуглеводні.
18. Оксигеновмісні органічні сполуки.
19. Нітрогеновмісні органічні сполуки.
20. Полімерні матеріали.

2.2. З навчальної дисципліни «Фізика»

1. Кінематичне рівняння руху матеріальної точки. Кінематичні характеристики руху – швидкість та прискорення.
2. Неінерціальні системи відліку. Відцентрова сила, її прояви і використання для захисту довкілля.
3. В яких явищах проявляється дія гравітаційного поля? Які фізичні величини описують його кількісно?
4. В яких явищах проявляється дія електричного поля? Які фізичні величини описують його кількісно?
5. Що розуміють під електричним струмом? З допомогою яких величин описують кількісно електричний струм?
6. В яких явищах проявляється дія магнітного поля? Вплив магнітного поля на електричні заряди та струми.
7. Коливальний рух та види коливань. Характеристики коливального руху.
8. Поняття про хвилі, види хвиль та їх характеристики.
9. Пружні та електромагнітні хвилі. Застосування хвиль в сейсмології та локації.
10. Захист довкілля від механічних та акустичних коливань. Електромагнітне забруднення довкілля та методи захисту.
11. Характеристики і закони теплового випромінювання. Сонячне випромінювання.

12. Водневоподібні та багатоелектронні атоми. Поняття про їх спектри та спектральний аналіз.

13. Атомне ядро, нуклони, взаємодія нуклонів, уявлення про ядерні сили.

14. Дефект мас та енергія зв'язку ядра. Ланцюгова реакція поділу та реакція синтезу.

15. Види та закономірності радіоактивності. Вплив радіоактивного опромінювання на живі організми та технічне обладнання.

16. Статистичні розподіли. Барометрична формула. Атмосфера Землі.

17. Перший закон термодинаміки. Теплова машина та її коефіцієнт корисної дії.

18. Рідинний стан речовини. Коефіцієнт поверхневого натягу. Поверхнево-активні речовини.

19. Тверде тіло. Кристалічні та аморфні тіла. Ідеальні та реальні кристали.

20. Провідники, ізолятори, напівпровідники та їх електропровідність.

2.3. З навчальної дисципліни «Вища математика»

1. Функція, основні визначення, властивості і види функцій.

2. Границя функції. Теореми про границі. Перша і друга чудові границі.

3. Поняття похідної. Правила диференціювання.

4. Основні теореми диференціального числення.

5. Поняття первісної та невизначений інтеграл. Основні методи інтегрування.

6. Поняття визначеного інтеграла. Формула Ньютона-Лейбниція.

7. Задачі геометричного і фізичного характеру, що приводять до диференціальних рівнянь.

8. Інтегрування основних класів диференціальних рівнянь

9. Випадкова подія, відносна частота. Алгебра випадкових подій.

10. Випадкові величини: класифікація, закони розподілу.

11. Задачі математичної статистики.

12. Розподіл випадкової величини. Середнє значення випадкової величини.

13. Дисперсія та середня квадратична похибка

14. Обчислення дисперсій по поточним вимірюванням

15. Закон додавання похибок

16. Емпіричні закони розподілу

17. Статистичні методи оцінки вимірювань

18. Визначення невідомих параметрів закону розподілу та перевірка їх адекватності експериментальним даним

19. Метод найменших квадратів в регресійному аналізі. Лінійна регресія.

20. Визначення законів розподілу та їх адекватності експериментальним даним. Критерій Пірсона.

2.4. З навчальної дисципліни «Культура безпеки»

1. Характеристика таких термінів і понять як «життя», «діяльність», «безпека», розкриття поняття «безпека життєдіяльності».
2. Проблеми, що впливають на глобальну безпеку людства.
3. Доведіть, що організм людини володіє резервами запасу міцності більше, ніж сучасні машини.
4. Психологічні процеси, на яких заснована діяльність людини.
5. Порівняння між собою умовного і безумовного рефлексу.
6. Функції нервової системи людини.
7. Періоди біологічного розвитку людини.
8. Характеристика соціального середовища.
9. Поняття концепції прийнятого (допустимого) ризику.
10. Приклади природного та антропогенного забруднення середовища.
11. Основні причини, за яких відбуваються змінювання у біосфері.
12. 4 класи принципів і методів забезпечення безпеки життєдіяльності.
13. Для чого необхідно ідентифікувати небезпеку. Порівняння між собою наслідків аварій та катастроф.
14. Порівняння між собою категорій серйозності небезпек.
15. Основні принципи і способи захисту населення у надзвичайних ситуаціях.
16. Психологічні та психофізичні характеристики людини: характеристика аналізаторів, антропометричні характеристики, психічні функції і процеси.
17. Головні причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій. Основні поняття та визначення.
18. Працездатність людини і динаміка: стрес і адаптація, фази працездатності, заходи по підтримці оптимально працездатності.
19. Науково-технічний прогрес та його вплив на життєдіяльність людини.
20. Літосферні стихійні лиха та правила поведінки населення під час таких стихійних лих.
21. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці.
22. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.
23. Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці.
24. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
25. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів.
26. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки.
27. Організація управління охороною праці на підприємстві. Структура і чисельність служб охорони праці.
28. Громадський контроль за станом охорони праці в організації.
29. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права.
30. Комісія з питань охорони праці підприємства.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

3.1. З навчальної дисципліни «Хімія»

1. Кіреєв О.О., Тарасова Г.В. Конспект лекцій з хімії. Частина 1. Загальна хімія. Навчальн. посібник. Харків, АПБУ, 2002.
2. Кіреєв О.О., Тарасова Г.В. Конспект лекцій з хімії. Частина 2. Навчальний посібник. Харків, АПБУ, 2003.
3. Домбровский А.В., Найдан В.М. Органічна хімія.-Київ: Вища шк., 2002. – 503 с.
4. Міхедькіна О.Й., Бикова А.С., Мельнік І.І., Преждо В.В. Основи органічної хімії. – Харків.: НТУ «ХП», 2000. – 339 с.
5. Кіреєв О.О., Тарасова Г.В., Щербина О.М., Кукуєва В.В. Практикум з хімії. Друге видання. – Харків: АЦЗУ, 2008. – 200 с.
6. Загальна та спеціальна хімія. Лабораторні роботи. Кіреєв О.О., Тарасова Г.В., Калугін В.Д., Кукуєва В.В. Х: 2007. – 189 с.
7. Методичні вказівки та завдання до самостійної роботи з хімії. Частина 1. Кіреєв О.О., Яковлева Т.П., Яковлева Р.А., Курова Т.І. Харків ХПБ, 2000. – 28 с.
8. Методичні вказівки та завдання до самостійної роботи з хімії. Ч 2. Кіреєв О.О., Тарасова Г.В., Яковлева Р.А., Курова Т.І. Харків, АПБУ, 2002.– 30 с.
9. Яковлева Р.А. Пластмаси в будівництві та їх пожежна небезпека: Навч. посібник. Харків, «Каравела», 2000. – 156 с.
10. Глинка Н.Л. Общая химия: Учебное пособие для вузов. – 27-е изд./ Под ред. В.А. Рабиновича. – Л. : Химия, 1988. – 704 с.

3.2. З навчальної дисципліни «Фізика»

1. Савельев И. В. Курс общей физики. Т. 1. М.: КноРус, 2009.
2. Савельев И. В. Курс общей физики. Т. 2. М.: КноРус, 2009.
3. Савельев И. В. Курс общей физики. Т. 3. М.: КноРус, 2009.
4. Савельев И. В. Курс общей физики. Т. 4. М.: КноРус, 2009.
5. Волькенштейн В. С. Сборник задач по общему курсу физики. М.: Профессия, 2010.
6. Трофимова Т. И. Курс физики. – М.: Высш. шк., 2001.
7. Кучерук І.М. та ін. Загальний курс фізики. Т. 1-3. – Київ: Техніка, 1999.
8. Горбачук І.Т. Загальна фізика (збірник задач). Київ: Вища школа, 1993.
9. Трофимова Т.И., Павлова З.Г. Сборник задач по курсу физики с решениями. М.: Высшая школа, 1999.
10. Яворский Б.М., Детлаф А.А., Лебедев А.К. Справочник по физике. М.: Мир и образование, 2006.

3.3. З навчальної дисципліни «Вища математика»

1. О.Є. Басманов, І.К. Кириченко, Л.В. Мігунова, О.П. Сознік. Вища математика. Х.: АПБУ, 2003.

2. С.В. Говаленков, В.М. Комяк, Л.В. Мігунова, О.А. Тарасенко. Теорія ймовірностей і математична статистика. Х.: АПБУ, 2003.
3. Кудрявцев В.А., Демидович Б.П. Краткий курс высшей математики. М.: Наука, 1989.
4. Овчинников П.Ф. и др. Высшая математика. К.: Вища школа, 1987.
5. Берман Г.Н. Сборник задач по курсу математического анализа. М.: Наука, 1977.
6. Колемаев В.А., Староверов О.В., Турундаевский В.Б. Теория вероятностей и математическая статистика. М.: Высшая школа, 1991. – 400 с.
7. Налимов В.В. Применение математической статистики при анализе вещества. М.: Государственное издательство физико-математической литературы, 1960. – 430 с.
8. Брушлинский Н.Н. Моделирование оперативной деятельности пожарной службы. М.: Стройиздат, 1981. – 96 с.
9. Бабуров Э.Ф., Куликов Э.П., Маригодов В.К. Основы научных исследований. К.: Вища школа, 1988. – 230 с.
10. Пугачев В.С. Теория случайных функций. М.: Государственное издательство технико-теоретической литературы, 1957. – 659 с.

3.4. З навчальної дисципліни «Культура безпеки»

1. Основи охорони праці: підручник / О.І. Запорожець, О.С. Протоєрейський, Г.М. Франчук та ін. - К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
2. Пістун І.П. Безпека життєдіяльності: навч. Посібник / Пістун І.П. — Суми, 1999. — 301 с.
3. Пішак В.П. Безпека життєдіяльності: підручник / Пішак В.П., Радько М.М., Воробйов О.О.; за редакцією Радька М.М. — Чернівці: Книги — XXI, 2007. — 360 с.
4. Русаловський А.В. Правові та організаційні питання охорони праці: навчальний посібник / А.В. Русаловський. – К.: Університет «Україна», 2008. – 272 с.
5. Сафранов Т.А. Екологічні основи природокористування: навчальний посібник / Сафранов Т.А. – Львів: Новий світ, – 2000, 2003. – 247 с.
6. Сухарев С.М. Техноекологія та охорона навколишнього середовища: навчальний посібник / Сухарев С.М., Чундак С.Ю., Сухарева О.Ю. – Львів: Новий світ. 2004. – 254 с.
7. Удод В.М. Техноекологія / Удод В.М., Трофімович В.В., Волошкіна О.С., Трофимчук О.М. – К.: КНУБА, 2007. – 192 с.
8. Фізико-хімічні основи технології очищення стічних вод: підручник/ Запольський А.К., Мешкова-Клименко Н.А., Астрелін І.М. та ін. – К.: Лібра, 2000. – 552 с.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування

ВСТУП

Фахове вступне випробування проводиться з метою перевірки та оцінки теоретичної підготовки вступника, встановлення рівня його знань з основних фахових дисциплін, їх відповідності вимогам стандарту якості освіти, положенням про ступеневу освіту, навчальним планам і програмам підготовки фахівців.

Для проведення фахового вступного випробування створюється комісія на чолі з Головою, до складу якої включаються викладачі, які викладають профільні навчальні дисципліни.

Фахове вступне випробування проводиться у вигляді тестування, яке складається зі 100 питань. Час на виконання тестових завдань складає 1 годину.

Для складання фахового випробування абітурієнт може використовувати ручки, олівці, лінійку, калькулятор. Усі інші матеріали, як то законодавчі та нормативні акти, методичні матеріали, довідники, словники, записи, конспекти, тощо, а також засоби мобільного зв'язку, будь-які носії інформації протягом іспиту абітурієнтам використовувати суворо забороняється.

У разі порушення зазначених вимог, а також під час виявлення проявів несамостійного виконання абітурієнтами завдань фахового вступного випробування, які проявляються, наприклад, у вигляді розмов, підказування, інших видів спілкування, викладач, який здійснює контроль за проведенням випробування, робить помітку на титульному листі екзаменаційної роботи про зниження екзаменаційної оцінки, а у разі повторного порушення – має право виставити йому загальну незадовільну оцінку.

1. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ КАНДИДАТА НА НАВЧАННЯ З ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Оцінка з фахового вступного випробування виставляється за 100-бальною шкалою, де кількість вірних відповідей відповідає кількості набраних балів.

2. ПЕРЕЛІК ТЕМ З ДИСЦИПЛІН, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ФАХОВИЙ ІСПИТ

2.1. З навчальної дисципліни «Управління та нагляд у галузі охорони праці»

1. Діяльність спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці
2. Концепція управління охороною праці в Україні

3. Діяльність спеціально уповноваженого державного органу з питань гігієни праці
4. Діяльність спеціально уповноваженого державного органу з питань пожежної безпеки
5. Державне регулювання і вимоги щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення
6. Діяльність спеціально уповноваженого державного органу з питань радіаційної безпеки
7. Управління охороною праці в галузях промисловості
8. Взаємодія органів охорони праці з іншими державними наглядовими органами
9. Сутність і значення аудиту з промислової безпеки та охорони праці
10. Форми аудиту з промислової безпеки та охорони праці
11. Правове регулювання аудиту з промислової безпеки та охорони праці
12. Порядок проведення аудиту з промислової безпеки та охорони праці
13. Послідовність організації роботи з охорони праці на підприємстві
14. Документація охорони праці підприємства
15. Перелік документів, які необхідно розробити для виконання повноважень службою охорони праці підприємства
16. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі, угоді
17. Роль трудового колективу в забезпеченні охорони праці
18. Психофізичні фактори умов праці та їх вплив на охорону праці
19. Матеріальне та моральне стимулювання з охорони праці
20. Комісія з питань охорони праці підприємства

2.2. З навчальної дисципліни «Виробнича санітарія»

1. Гігієна праці.
2. Основні правові та нормативні положення в галузі гігієни праці.
3. Фізіологія людини.
4. Фізіологія праці.
5. Класифікація основних форм діяльності людини.
6. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності.
7. Перелік робіт з підвищеною небезпекою та робіт, для яких є потреба в професійному доборі.
8. Захворюваність з тимчасовою втратою працездатності.
9. Профілактичні заходи щодо запобігання професійних захворювань та отруєнь.
10. Засоби профілактики перевтоми і відновлення працездатності.
11. Вплив параметрів мікроклімату на людський організм.
12. Шкідливі речовини робочої зони: хімічні речовини та виробничий пил, їх вплив на організм працівника.
13. Види систем вентиляції виробничих приміщень. Кондиціонування повітря. Системи опалення.
14. Освітлення виробничих приміщень.

15. Вібрація. Вплив вібрації на організм працюючих.
16. Шум, ультразвук та інфразвук у виробничому середовищі.
17. Вплив іонізуючого випромінювання на людський організм. Захист від впливу іонізуючого випромінювання в умовах виробництва.
18. Електромагнітні поля. Джерела їх утворення, класифікації, гранично допустимі рівні, можливий вплив на працівників та захист від них.
19. Основні положення нормативно правових документів щодо проведення атестації робочих місць. Критерії оцінки умов праці.
20. Порядок проведення паспортизації санітарно-технічного стану виробництв.

2.3. З навчальної дисципліни «Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань»

1. У чому суть монографічного методу аналізу виробничого середовища?
2. Основні фактори розглядають при застосуванні монографічного методу аналізу виробничого травматизму?
3. У чому суть статистичного методу аналізу виробничого травматизму?
4. Що дозволяють визначити результати статистичного методу аналізу виробничого травматизму?
5. Що характеризує коефіцієнт частоти виникнення нещасних випадків?
6. Що характеризує коефіцієнт важкості нещасних випадків?
7. Що характеризує коефіцієнт втрат?
8. За якими ознаками відбувається групування ознак виробничого травматизму при застосуванні групового методу вивчення травматизму?
9. Що дозволяє визначити коефіцієнт виробничого травматизму?
10. Яким чином визначається коефіцієнт вперше виявлених професійних захворювань?
11. Що характеризує індекс професійних захворювань?
12. У чому суть топографічного методу аналізу виробничого травматизму?
13. Основні складові матеріальних витрат від виробничого травматизму і професійних захворювань
14. Яким чином здійснюється порівняння економічної ефективності заходів для попередження нещасних випадків?
15. Яким чином відбувається оцінка матеріальних наслідків травматизму?
16. Яким чином відбувається оцінка умовних річних втрат додаткового продукту, недоотриманих через виробничий травматизм і професійні захворювання?
17. Яким чином визначається загальна сума матеріальних наслідків від нещасних випадків?
18. У чому полягає суть експертного методу аналізу виробничого середовища?
19. На що чинить стимулюючий вплив здійснення заходів з поліпшення умов і охорони праці?

20. У чому полягають позитивні економічні результати впливу умов праці на робітника?

2.4. З навчальної дисципліни «Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків на виробництві»

1. Причини нещасних випадків відповідно до статистичної звітності
2. Законодавча основа проведення розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.
3. Схема повідомлення про нещасний випадок.
4. Алгоритм прийняття рішення роботодавцем про організацію розслідування нещасного випадку.
5. Особливості проведення звичайного розслідування нещасного випадку.
6. Терміни проведення звичайного розслідування та оформлення документів.
7. Особливості розслідування нещасних випадків, під час яких загинуло 2 та більше особи.
8. Терміни проведення спеціального розслідування та оформлення документів.
9. Порядок підписання актів за результатами спеціального розслідування, у тому разі коли є незгода з їх змістом
10. Обов'язки роботодавця з організації і проведення розслідування професійних захворювань та отруєнь на виробництві.
11. Особливості проведення розслідування професійного захворювання.
12. Які випадки гострих професійних захворювань та отруєнь відносяться до групових, що включає до себе поняття «втрата працездатності».
13. Лікувально-профілактичні заклади, що відносяться до спеціалізованих (можуть встановити професійний характер захворювання).
14. Вимоги до голови експертної комісії, яка встановлює зв'язок захворювання з умовами праці.
15. Порядок оформлення акта розслідування професійного захворювання.
16. Особливості розслідування виробничих аварій.
17. Міжнародна статистична класифікація хвороб та проблем, пов'язаних зі здоров'ям.
18. Що в 5-денний термін після затвердження Акту Н-5 повинен зробити роботодавець?
19. Права потерпілого під час проведення спеціального розслідування
20. Хто і яким чином здійснює компенсацію витрат, пов'язаних з діяльністю спеціальної комісії та залучених спеціалістів?

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

3.1. З навчальної дисципліни «Управління та нагляд у галузі охорони праці»

1. Закон України «Про охорону праці» № 2695-ХІІ від 14.10.1992.
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» № 1105- XIV від 23.09.1999.
3. Закон України «Про державну службу» № 3723-ХІІ від 16.12.1993.
4. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» № 877-У від 05.04.2007.
5. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» № 4004-ХІІ від 24.02.1994.
6. Кодекс цивільного захисту України № 5403-УІ від 02.10.2012.
7. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» №: 39/95-ВР від 08.02.1995.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Постанова Верховної Ради України № 8074-Х від 07.12.1994.
9. Положення про Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Постанова КМУ № 1640 від 23.11.2006.
10. Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд. Постанова КМУ № 1109 від 19.08.2002.

3.2. З навчальної дисципліни «Виробнича санітарія»

1. Атаманчук П.С. Основи охорони праці: Навчальний посібник / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, О.Г. Чорна. - К.: Центр учбової літератури, 2011. – 224 с.
2. Виробнича санітарія: Навчальний посібник / К.Н. Ткачук, В.Л. Филипчук, С.Ф. Каштанов та ін. / За ред. К.Н. Ткачука. – Рівне: НУВГП, 2012. – 443 с.
3. Гігієна праці: підручник / Ю.І. Кундієв, О.П. Яворський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І. Кундієва, чл.-кор. НАМН України, проф. О.П. Яворського. – К.: ВСВ «Медицина», 2011. – 904 с.
4. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Навчальний посібник / Я.В. Крушельницька. - К.: КНЕУ, 2000. – 232 с.
5. Безпека праці: ергономічні та естетичні основи: Навчальний посібник / С.О. Апостолюк, В.С. Джигирей, А.С. Апостолюк та ін. – К.: Знання, 2006. – 215 с.
6. Закон України «Про охорону праці» (14.10.1992 р.).
7. ДСТУ 3038-98. Гігієна. Терміни та визначення основних понять.
8. ДСТУ 2293-99. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять.
9. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (24.02.1994 р.).

10. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (23.09.1999 р.).

3.3. З навчальної дисципліни «Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань»

1. Закон України «Про охорону праці» – № 2694 – ХП від 14.10.92. Нова редакція Закону № 229 – 15 від 21.11.2002.

2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» Пост. Каб. Мін. № 1105 від 23.09.99.

3. Кузнецов Г. Базовий принцип зацікавленості: Європейська модель економічного стимулювання охорони праці // Інформ. бюлетень з охорони праці. — 2001. — № 2.

4. Методика визначення соціально-економічної ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці. — К.: Основа, 1999.

5. Методические рекомендации по комплексной оценке социально-экономической эффективности мероприятий по улучшению условий и охраны труда. — М., 1985.

6. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. Підручник.- Вид. 5-те, доповнене.- Львів: Афіша, 2000. – 350 с.

7. Багадуев, Б.Т. «Нещасні випадки з виробництва та професійні захворювання», Москва, Альфа-пресс, 2010 г.

8. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. - 4-те вид., допов. і перероб. - К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.

9. Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на СО/ за ред. К.Н. Ткачука.-К.: Знання, 2010. – 167 с. + компакт-диск.

10. Гогіташвілі Г.Г., Карчевські Є.Т., Лапін В.М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. - К.: Знання, 2007. – 367 с.

3.4. З навчальної дисципліни «Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків на виробництві»

1. Закон України «Про охорону праці» – № 2694 – ХП від 14.10.92. Нова редакція Закону № 229 – 15 від 21.11.2002.

2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» Пост. Каб. Мін. № 1105 від 23.09.99.

3. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві (Введено в дію Постановою КМ України № 1232 від 30.11.2011 р.)

4. Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. Підручник.- Вид. 5-те, доповнене.- Львів: Афіша, 2000. – 350 с.

5. Багадуев,Б.Т. «Нещасні випадки з виробництва та професійні захворювання», Москва, Альфа-пресс, 2010 г.
6. Керб Л.П. Основи охорони праці: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 215 с.
7. Основи охорони праці. Навч. посібник. – К.2002 р, В.А. Батлук, В.М. Сторожук.
8. Безпека життєдіяльності. Підручник. – К., 2000.
9. Энциклопедия по охране и безопасности труда - <http://base.safework.ru/iloenc>
10. Научно-производственный журнал «Охрана труда» - <http://www.ohoronapraci.kiev.ua/>

Голова фахової атестаційної комісії

О.П. Шароватова

ПРОГРАМА вступного іспиту з іноземної мови

Інтеграція України в європейський простір вищої освіти висуває нові вимоги щодо встановлення національних параметрів викладання/вивчення іноземної мови, зазначених у Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*, скорочено – *CEFR*), які Рада Європейського союзу рекомендувала використовувати для валідації рівнів знань іноземної мови своєю резолюцією в листопаді 2011 р.

Програма вступного іспиту з «Іноземної мови» (англійська/німецька/французька) вступників за освітнім ступенем «магістр» зумовлена вимогами Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, Законом України «Про вищу освіту», наказів № 961 від 19 жовтня 2010 р. «Про затвердження Умов прийому до вищих навчальних закладів України» та № 99 від 10 лютого 2010 р. «Про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні», які передбачають підвищення якості освіти, шляхом структурної перебудови національної освітньої системи, розширення міжнародного співробітництва.

Вимоги вступного іспиту з іноземної мови базуються на вимогах рівня володіння іноземною мовою B2, який є стандартом для ступеня бакалавра і який постає загальним для студентів різних спеціальностей.

Усі, хто вивчає іноземну мову, відповідно до CEFR розподіляються на шість рівнів: A0 – нульовий рівень (особа щойно почала вивчати мову); A1 – початківець; A2 – передпороговий рівень; B1 – пороговий, середній рівень; B2 – пороговий просунутий рівень, вищий від середнього; C1 – досвідчений, професійний користувач; C2 – досконалий рівень володіння. Рекомендаціями передбачено, що вступник здатен на кожному рівні виконувати такі види діяльності: писати, читати, слухати й говорити.

Рівень B2 має особа, яка розуміє основні ідеї складних текстів на абстрактні й конкретні теми, зокрема ті, що стосуються її спеціалізації; може взаємодіяти з певною мірою побіжності та безпосередності з носіями мови без напруження для кожної зі сторін; уміє робити чіткі, детальні повідомлення з широкого кола питань і може викласти свій погляд на певну проблему, показати переваги та недоліки різних тверджень. Це передбачає наявність певних знань і вмінь:

I. Мовні знання:

- розмаїтий словниковий запас, що є необхідним для спілкування в побутовому, академічному й професійному середовищі;
- володіння граматичними конструкціями, необхідними для гнучкого висловлення відповідних причинно-наслідкових зв'язків, відношень і понять, а також для розуміння й створення текстів різного стилю (уживання артиклів, прийменників і сполучників, часи дієслів, модальні дієслова, герундій та інфінітив, однина та множина іменників, ступені порівняння прикметників тощо);

- опанування правил синтаксису й пунктуації, які дозволяють розпізнавати й створювати різноманітні за стилем усні та письмові висловлювання (порядок слів у реченні, узгодження підмета й присудка, підрядні речення, умовні речення, розділові знаки тощо).

II. Мовленнєві знання й уміння:

1. Аудіювання:

- розуміти основні ідеї та розпізнавати відповідну інформацію в ході обговорень, дебатів, бесід побутового, публіцистичного, ділового та професійно орієнтованого характеру;

- розуміти повідомлення та інструкції в академічному й професійному середовищі;

- розуміти наміри мовців і комунікативні наслідки їхніх висловлювань;

- визначати позицію й точку зору мовців.

2. Говоріння:

- реагувати на основні ідеї та розпізнавати суттєво важливу інформацію під час дискусій, бесід, що пов'язані з навчанням і фаховою діяльністю;

- володіти лексичним мінімумом, необхідним для ділових контактів;

- чітко аргументувати свою думку щодо актуальних тем в академічному та професійному житті;

- володіти мовним етикетом спілкування (моделі звертання, ввічливості, вибачення, прохання, висловлення згоди/незгоди з позицією співрозмовника тощо);

- виступати з підготованими презентаціями щодо широкого кола тем академічного й професійного спілкування;

- продукувати чіткий і детальний монолог із широкого кола тем, пов'язаних із побутом, навчанням, фаховою діяльністю.

3. Читання:

- розуміти автентичні тексти загальної тематики, а також пов'язані з навчанням та фахом;

- розуміти головну ідею й знаходити необхідну інформацію в неадаптованих текстах із наукової літератури (зокрема за фахом) і публіцистики;

- розуміти автентичну кореспонденцію (листи, факси, електронні повідомлення тощо), інструкції, пояснення до графіків та діаграм, рекламні повідомлення.

4. Письмо:

- писати анотації до неадаптованих технічних текстів за фахом;

- здійснювати реферування автентичної літератури, зокрема за фахом;

- готувати тексти доповідей, презентацій, використовуючи автентичні матеріали;

- писати зрозумілі, деталізовані тексти різного стилю та тематики, пов'язані з особистою й професійною сферами;

- оформляти особисту й ділову кореспонденцію;

- створювати резюме, заповнювати бланки документів із високим ступенем лексичної та граматичної коректності.

На сьогодні існує певна різниця в співставленні рівнів інших міжнарод-

дних оцінювальних систем зі шкалою CEFR. Різні загально визнані у світі мовні сертифікати мають власні системи балів, але загалом існує чітке співвідношення рівня B2 із такими показниками міжнародних іспитів: з англійської мови CAE – 45–59 балів; FCE – рівні B та C; IELTS – 5–6,5 балів; TOEFL – 57–86 балів; із німецької мови Goethe-Zertifikat – B2; із французької мови DELF – B2. Запропонована програма має на меті наблизити вступний іспит до магістратури до вказаних міжнародних іспитів і за структурою, і за рівнем складності, і за принципами оцінювання. Змістове наповнення іспиту розроблене з урахуванням специфіки фаху працівника служби цивільного захисту й дає можливість охопити зокрема й тематику навчального курсу «Іноземна мова».

Об'єктом контролю є рівень засвоєння практичних навичок та вмінь з іноземної мови.

Форма контролю: комплексний іспит у форматі міжнародних тестів з іноземної мови (тестові завдання на аудіювання, читання, перевірку знань із лексики й граматики; інтерв'ю з екзаменатором).

Оцінка за вступний іспит виставляється після його закінчення на підставі суми балів, отриманих вступником під час виконання кожного модуля.

Рівень володіння іноземною мовою вступника оцінюється за 100-бальною шкалою.

Загальна тривалість іспиту – 3 години.

Структура іспиту

Формат вступного іспиту відповідно до вимог рівня володіння іноземною мовою B2 Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти охоплює всі види мовленнєвої діяльності й складається з чотирьох модулів: *Listening* (аудіювання), *Reading* (читання), *Writing* (письмо) і *Speaking* (говоріння).

1. Listening (аудіювання). Містить 30 запитань, на виконання яких відведено 30 хвилин. Вступник прослуховує аудіозаписи, кожен із яких є складнішим за попередній, водночас читаючи тестові запитання й даючи відповіді на них. Після закінчення прослуховування запису кандидатам надають додаткові 10 хвилин, щоб перенести відповіді в екзаменаційний лист. Тематика матеріалів цього модуля пов'язана зі щоденним побутовим спілкуванням, освітою та професійною діяльністю, вони представляють і монологи, і діалоги.

2. Reading (читання). Містить 30 запитань, тривалість – 60 хвилин. Кандидатові пропонують три тексти публіцистичного та наукового стилів обсягом 650–100 слів кожен, узяті з газет, журналів, Інтернету й фахової літератури, у яких потрібно знайти відповіді на подані екзаменаційні запитання.

3. Writing (письмо). Складається з 30 тестових лексико-граматичних завдань, на виконання яких відведено 60 хвилин. Виконання завдання полягає у коректному виборі відповіді з наданих трьох варіантів A, B, та C.

4. Speaking (говоріння). Являє собою інтерв'ю з екзаменатором, яке складається з трьох частин і триває близько 15 хвилин. У цьому модулі оцінюють здатність кандидата ефективно спілкуватися англійською мовою. До

уваги беруть швидкість мовлення, правильну послідовність висловлювання думок, багатство словникового запасу, доречність і правильність уживання граматичних форм, вимову.

Частина 1 (4–5 хв.). Кандидат та екзаменатор відреконуються один одному. Потім кандидат відповідає на загальні запитання про себе, свою оселю / сім'ю, навчання / роботу, інтереси тощо.

Частина 2 (4–5 хв.). Кандидат отримує картку із завданнями з підказками й повинен висловитися на певну тему. Йому дають 1 хвилину для підготовки; за бажанням вступник може зробити певні помітки на аркуші паперу, написати план тощо. Розповідь має тривати 1–2 хвилини. Потім екзаменатор ставить 1–2 запитання за темою картки.

Частина 3 (4–5 хв.). Екзаменатор і кандидат починають обговорення більш абстрактних проблем стосовно теми, порушеної в частині 2. Обговорення триває 4–5 хвилин.

Отже, загалом іспит перевіряє всі аспекти володіння англійською мовою.

Критерії оцінювання вступного випробування

Вступники отримують оцінки за кожен компонент іспиту за 9-бальною шкалою, за основу якої взято шкалу міжнародного іспиту IELTS. Загальна оцінка за весь іспит є середнім арифметичним округленим значенням за результатами кожного з модулів.

Модулі з аудіювання та читання містять по 30 завдань. Кожне правильно виконане завдання приносить вступникові 1 бал. Відповідно максимально можна набрати по 30 балів. Оцінювання за 9-бальною шкалою здійснюють на підставі загальної кількості балів, набраних у кожному модулі¹:

1. Listening (аудіювання)

Кількість правильних відповідей	Оцінка за 9-бальною шкалою
1	1
2 – 3	2
4 – 7	3
8 – 12	4
13 – 17	5
18 – 21	6
22 – 26	7
27 – 29	8
30	9

¹ Під час розробки цієї системи за основу взяті критерії оцінювання іспиту IELTS.

2. Reading (читання)

Кількість правильних відповідей	Оцінка за 9-бальною шкалою
1	1
2 – 3	2
4 – 7	3
8 – 12	4
13 – 17	5
18 – 21	6
22 – 26	7
27 – 29	8
30	9

3. Writing (письмо)

Кількість правильних відповідей	Оцінка за 9-бальною шкалою
1	1
2 – 3	2
4 – 7	3
8 – 12	4
13 – 17	5
18 – 21	6
22 – 26	7
27 – 29	8
30	9

Модуль із говоріння також оцінюють за 9-бальною системою за чотирма параметрами: зміст, послідовність викладу думки, лексичне розмаїття, грамотна побудова висловлювання. Оцінювання відбувається загалом за тією самою шкалою, що запропонованою для письмового висловлювання, однак у критерії «послідовність викладу думки» відсутні вимоги щодо поділу висловлювання на абзаци; в ракурсі лексичного розмаїття замість написання оцінюють вимову слів, а грамотна побудова усного висловлювання передбачає увагу до виразності, гарного темпу мовлення й правильної постановки логічних наголосів.

**Таблиця відповідності результатів вступного іспиту
за різними шкалами**

Сума балів за 9-бальною шкалою	Рівень володіння мовою за CEFR	Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Оцінка за національною шкалою
8,5–9	C2	90–100	A	відмінно
7–8	C1	80–89	B	добре
5,5–6,5	B2	65–79	C	
4–5	B1	55–64	D	задовільно

3–3,5	A2	50–54	E	незадовільно
2–2,5	A1	35–49	FX	
1	A0	1–34	F	

ПЕРЕЛІК ТЕМ ІЗ ГРАМАТИКИ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ

АНГЛІЙСЬКА МОВА

1. Іменник. Злічувані й незлічувані іменники. Число іменника. Відмінювання іменників. Загальний відмінок. Присвійний відмінок. Рід іменника.

2. Артикль. Уживання неозначеного артикля. Уживання означеного артикля. Невживання артиклів a/an, the. Місце артикля в реченні.

3. Прикметник. Ступені порівняння прикметників. Порівняльні конструкції з прикметниками. Прикметники, що закінчуються на -ing та -ed. Прикметники, що вживаються з прийменниками.

4. Числівник. Кількісні числівники. Порядкові числівники. Дробові числівники.

5. Займенник. Особові займенники. Уживання займенника it. Присвійні займенники. Зворотні займенники. Взаємні займенники. Вказівні займенники. Питальні займенники. Сполучні займенники. Відносні займенники. Означальні займенники. Неозначені займенники. Заперечні займенники. Much, many, little, few.

6. Дієслово. Неправильні дієслова. Уживання дієслів із прийменниками. Способи дієслова. Прості часи в активному стані. Тривалі часи в активному стані. Дієслова, що не вживаються в часових формах Continuous. Be going to. Доконані часи в активному стані. Доконано-тривалі часи в активному стані. Порівняльне вживання видо-часових форм дієслова.

7. Пасивний стан. Трансформація речень з активною формою дієслова-присудка в пасивну.

8. Модальні дієслова. Can і could. May і might. Must і have to. Shall, should, ought to. Will, would, need, dare, be to. Порівняльне вживання модальних дієслів.

9. Наказовий спосіб.

10. Умовний спосіб.

11. Неособові форми дієслова. Інфінітив. Уживання інфінітива без частки to. Дієприкметник. Герундій. Уживання герундія або інфінітива.

12. Прислівник. Творення прислівників. Ступені порівняння прислівників. Порівняльні конструкції з прислівниками. Місце прислівників в реченні.

13. Прийменник. Місце прийменника в реченні.

14. Сполучник.

15. Типи речень. Типи питальних речень. Загальні запитання. Спеціальні запитання. Альтернативні запитання. Розділові запитання. Окличні речення. Спонукальні речення.

16. Порядок слів в англійському розповідному реченні. Місце додатка в

реченні. Місце означення в реченні. Місце обставини в реченні. Зворотній порядок слів, або інверсія.

17. Складносурядне речення.

18. Складнопідрядне речення. Підрядні підметові речення. Підрядні присудкові речення. Підрядні додаткові речення. Підрядні означальні речення. Підрядні обставинні речення. Підрядні речення часу. Підрядні речення місця. Підрядні речення причини. Підрядні речення мети. Підрядні речення наслідку. Підрядні речення способу дії та порівняння. Підрядні речення умови. Zero Conditional / Type 0. First Conditional / Type 1. Second Conditional / Type 2. Third Conditional / Type 3.

19. Узгодження часів. Непряма мова. Непрямі запитання.

НІМЕЦЬКА МОВА

1. Артикль. Відмінювання означеного та неозначеного артиклів. Уживання означеного та неозначеного артиклів.

2. Іменник. Рід іменника. Число іменника. Відмінювання іменників.

3. Порядок слів у простому поширеному розповідному реченні. Порядок слів у питальних реченнях. Порядок слів у складносурядних і складнопідрядних реченнях.

4. Прикметник. Ступені порівняння прикметників. Відмінювання прикметників.

5. Числівник. Кількісні числівники. Порядкові числівники. Дробові числівники.

6. Займенник. Особові, присвійні, зворотні, вказівні, відносні займенники.

7. Дієслово. Способи дієслова. Часові форми активного та пасивного стану дієслова дійсного способу. Наказовий спосіб. Умовний спосіб. Модальні дієслова. Дієслова із відокремлюваними та невідокремлюваними префіксами. Зворотні дієслова.

8. Узгодження часів.

9. Інфінітив. Уживання інфінітива з часткою zu. Дієприкметник I та II. Модальні конструкції haben + zu + інфінітив, sein + zu + інфінітив.

10. Інфінітивні групи. Інфінітивні звороти um...zu, statt...zu, ohne...zu.

11. Залежний інфінітив та інфінітивні групи.

12. Прислівник. Ступені порівняння прислівників.

13. Прийменник. Прийменники, що вимагають родового, давального або знахідного відмінків. Прийменники подвійного керування.

14. Складносурядне речення.

15. Складнопідрядне речення. Підрядні підметові речення. Підрядні присудкові речення. Підрядні додаткові речення. Підрядні означальні речення. Підрядні обставинні речення. Підрядні речення часу. Підрядні речення місця. Підрядні речення причини. Підрядні речення мети. Підрядні речення наслідку. Підрядні речення способу дії та порівняння. Підрядні речення умови.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

1. Речення: порядок слів у розповідному реченні; форми утворення ствердження, заперечення, запитання; питальні слова, короткі відповіді.
2. Наказовий спосіб (Indicatif), умовний спосіб (Impératif), (Subjonctive) – висловлення припущення в теперішньому, майбутньому та минулому (три типи умовних речень).
3. Дієслово: часові форми (Présent, Imparfait, Futur Simple, Passé Composé, Plus-que Parfait, Passé Simple), випадки вживання.
4. Прислівники та прислівникові сполучення часу (уживання з основними часовими формами французького дієслова); узгодження часів у непрякій мові; пасивний стан (Forme Passive).
5. Іменник: утворення множини.
6. Займенники: особові, присвійні, зворотні, неозначені, вказівні займенники.
7. Прикметник: ступені порівняння прикметників; уживання порівняльних конструкцій.
8. Прислівник: прислівники місця, способу дії, часу, міри та ступеня; ступені порівняння прислівників.
9. Прийменник: прийменники часу, місця, напрямку, вживання прийменників з дієсловами, прикметниками та іменниками.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

АНГЛІЙСЬКА МОВА

- 1 Andy Hopkins, Jocelyn Potter. Look Ahead. Longman, 2000.
- 2 Верба Л.Г., Верба Г.В. Граматика сучасної англійської мови : Довідник. – К., 2003.
- 3 Digby Beaumont, Colin Granger. The Heinemann English Grammar. 2002. 350 p.
- 4 Horner D., Strutt R. Words at Work. Vocabulary development for Business English. Cambridge University Press, 2006. 128 p.
- 5 John Eastwood. Oxford Practice Grammar. Oxford University Press, 1992.
- 6 Michael McCarthy, Felicity O'Dell English Vocabulary in Use. Cambridge University Press, 2002.
- 7 Michael Swan, Catherine Walter. The Good Grammar Book. A grammar practice book for elementary to lower-intermediate students of English. Oxford University Press, 2003.
- 8 Raymond Murphy. English Grammar in Use. 1998.
- 9 Stuart Redman. English Vocabulary in Use (Pre-intermediate and Intermediate). Cambridge University Press, 2002.

НІМЕЦЬКА МОВА

1. Adelheid Hoffgen. Deutsch lernen für den Beruf. Verlag für Deutsch.
2. Christian Fandrych. Sage und schreibe. Ernst Klett Sprachen. Stuttgart 2004.
3. Овчинникова А. В., Овчинников А.Ф. Новые 500 упражнений по грамматике немецкого языка. – М. : Лист-Нью, 2002. – 349 с.
4. Ulrike Tallowitz. Klipp und Klapp. Ernst Klett Sprachen. Stuttgart, 2004.

ФРАНЦУЗЬКА МОВА

1. Assimil. Французский без труда сегодня / А. Булжер, Ж.-Л. Шерель. – М., 2006. – 622 с.
2. Може Г. Ускоренный курс французского языка. – 3-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2005. – 352 с.
3. Попова И.Н. Французский язык : Учеб. для I курса институтов и факультетов иностранных языков. – Х., 2006. – 576 с.

Голова фахової атестаційної комісії

І.Є. Богданова